

Signar P. Heinesen:

Nordiske fiskerisamfund i fremtiden – Bæredygtige innovationer eller marginalisering

Konferencens officielle sprog er skandinavisk, så jeg udtrykker mig på dansk i denne artikel.

Konferencen er overstået. Den færøske befolkning står tilbage med endnu en af disse »kaffeklub-snekkerier«. Et underholdende indslag i fjernsynet, hvor en dansk lektor (Jesper Jespersen) udtrykte, at de færøske ebedsmænd end ikke kunne deres helt basale abc under det færøske bankkrak, begyndende med den sorte tirsdag 6. oktober 1992.

Tilbage står spørgsmålet. Kan vi bruge denne konference til noget som helst? – udover Jesper Jespersens kabaret-lignende underholdning? Jeg skal prøve at ride mine konklusioner, som måske kan give sit bidrag til et handlingsmønster de næste par måneder og år.

Den første konklusion er baseret på forelæsninger fra Torben A. Vestegaard, Jóan P. Joensen, Eyðun Andreasen, Benoît Raoulx, Michael H. Pedersen (& Hogni Hoydal), Gestur Guðmundsson, Gestur Hovgaard og dels Keith Storey. Dens konklusion er kort og godt, at enhver form for styring og kontrol på Færøerne må tage udgangspunkt i bygdeenheden (incl. Tórshavn).

Jóan P. Joensen's forelæsning skitserede bygdelivet igennem tiderne fra middelalderen til dagens industrialiserede bydemønstre. Han skitserede »markatalsbygden« og dens »grannastevna«, hvor signalerne fra naturen blev behandlet og nedfældede i formaliserende afgørelser, som alle måtte henholde sig til. På denne måde var afgørelserne vidensfyldte – al tilgængelig viden var indeholdt i afgørelsen. Og kontrolsystemerne var praktisk talt unødvendige, da man jo vidste, hvorfor afgørelsen faldt, som den faldt.

Eyðun Andreasen skitserede overlevelseshvilet hos bygdens folk. Han koncentrerer sig om nutiden og om spørgsmålet, hvorfor man aktivt vælger at bo i

bygden, han skitserede, at for bygdelfolket havde overlevelse en væsentligere betydning end profitmaksimering.

Eyðun Andreasen nævnte også, på forespørgsel, at man i bygderne nok havde forudset krisen og var forberedt psykisk. Men man kunne følgelig ikke forudse dens dybde og signaleme var for svage til at man forberedte sig økonomisk.

Michael H. Pedersen (& Hogni Hoydal) har gennemført et afsluttende projekt, hvor de påviser den centrale industristruktur på Færøerne.

Man kan konkludere, at i bygdesamfundet ligger en styrefunktion, en kreativitet og omstillingsevne, hvor bygdens overlevelse eller overlevelse i bygden er en sentral parameter. Man har derfor også en social robusthed i bygderne. At nogle fik kortsluttet logikken, og konkluderede, at man måtte sammenlægge kommuner, for at få denne konklusion operativ, er så en anden sag. Jóan P. Joensen udtrykte det mere differentieret med, at bygderne nok skal finde ud af at samarbejde, hvis ellers der er mening i samarbejde. Det er en levende process og den er ikke afsluttet.

Den næste konklusion var mere diffus og ikke specifikt håndteret overhovedet, selvom mange forelæsere implicit forudsatte den. Nemlig at videninfrastrukturen skal fungere tilfredsstillende. Specielt Lars Krogh, Lise Lyck, Sámal T. F. Johansen og Gestur Hovgaard mere eller mindre snublede over dette problem. Dette er nu ikke negativt sagt, fordi det er just en af hovedopgaverne for en slik konference, at få os til at snuble over de vises sten – hvis den da findes.

Jeg påstår at denne videninfrastruktur er Færøernes hovedproblem i tidens krise.

Det infrastrukturelle grundproblem er velkendt. Dette, at et underliggende koncept eller konstruktion skal være til stede, før den egentlige handling kan finde

sted. Infrastrukturen på havet var selve livsnerven en tid. Vi fik havnebyer, kulturer og industri i nærhed af gode liggepladser til skibe. Infrastrukturens betydning på land med veje, jernbaner, el, telefon o.l. er velkendt. Og den sociale infrastruktur, med uddannelse, hospitalsvæsen og socialt sikkerhedsnet ligeledes.

Først i dette århundrede var infrastrukturen mod havet den største barriere for udviklingen af fiskeriet ved Færøerne. I 30-erne og igen i 60-erne var væsentlige krav til uddannelsesinfrastrukturen. I 40-erne og 50-erne var det den markeds-mæssige og den finansielle infrastruktur. Senere i 50-erne og 60-erne var det specielt vejene, el og telefon. Sidst i 70-erne og i 80-erne var det igen havneforholdene p.g.a. det udvidede hjemmefiskeri. Og i 80-erne og 90-erne burde det være »videninfrastrukturen«.

Ordet »videninfrastruktur« er hjemmelavet, da man i udlandet har så mange forskelligartede former for videnoverføringskoncepter – og egentlig ikke – det jeg ved – noget ord, som dækker dem alle sammen. Lars Krogh havde en meget fornuftig model for informationsproblemet:

DATA skal processeres, således at man får INFORMATION ud af det. Man fravriver altså datagrundlaget dets egentlige budskab ved at filtrere støjen. Denne INFORMATION skal omformes til VIDEN – relevant, vægtet information, som skal danne grundlag for HANDLING. Vi får: DATA → INFORMATION → VIDEN → HANDLING.

Det turde være indlysende, at der for det første skal gøres noget benarbejde i de forskellige processer og desuden at processerne kan flyde bedre eller værre gennem det relevante system.

Hovedpointen må være, at de relevante personer har den relevante viden til det relevante tidspunkt.

I det gamle bygdesamfund var hovedparametrene at finde i naturens lunefulde

mangfoldighed. De relevante personer var »skilamenn«, som tog de relevante beslutninger til den relevante tid. Den altid aktuelle situation styrede deres timing.

I den globaliserede informationsalder er den væsentlige parameter videnen om vores omverden: teknik, natur, standarder, styreprincipper, markeder o.m.m. Denne livsnødvendige viden blev igen i 80-erne og endnu mere udtalt nu i 90-erne afskærmet fra den reelt ansvarlige bygdekultur. Formelt er landsstyret ansvarligt, men lagtinget er baseret på den bygdekultur, hvorfor det egentlig er denne bygdekultur, som skal have den relevante viden strømmende over sig.

Jeg skal ikke komme nærmere ind på den aktuelle og konkrete afskærmning, da det meget hurtigt kan medføre en negativ debat. Blot vil jeg indkapsle den i en generel sætning: Som i gammeltestamentlig tid har de intellektuelle profeter mange ord og udgydelser om hvad man ikke må, ikke måtte eller gjorde forkert. Positiv rådgivning om potentielle muligheder var enten ikke til stede eller fatalt forkerte. At belaste politikere alene for tingenes tilstand er noget af en overdrivelse og forvrængning af faktiske forhold.

Selv om havnene fra 20-erne er til at overskue i dag, så var de temmelig uoverskuelige i sin tid – teknisk og økonomisk og geometrisk. Og selv om uddannelsesstrukturen fra 30-erne er til at overskue i dag, så var de med datidens øjne temmelig uoverskuelige. Men det synes ikke som om man havde problemer med at se logikken i disse nødvendigheder.

På samme måde er videninfrastrukturen temmelig uoverskuelig i dag. Kvantitativt har vi meget svært ved at koble vores tankesæt til det udenlandske tankesæt med: universiteter, fakulteter, forskningsinstitutioner, teknisk-videnskabelige institutter, forskerparker, in-

Min hovedkonklusion vil derfor være:

Hvis det er rigtigt at

- a: kreativitet i produktionen kan give ikke-prisfølsomme varer
- b: bygdekulturen (incl. Tórshavn) indeholder kreative kræfter
- c: videninfrastrukturen teknisk og organisatorisk kan fås til at fungere gennem en fornuftigt struktureret offentlig sektor

så er der et begrundet håb for Færøernes fremtid!

Så kan vi koncentrere vores arbejde de næste par måneder eller fire om:

- I: Hvordan skal vi omstrukturere den offentlige sektor?
- II: Hvordan skal vi organisere markedsarbejdet – og lad os komme i gang med de ting og de virksomheder, som allerede fungerer!

Tak for en god og velorganiseret konference!

Signar P. Heinesen-

novationscentre, internationale samarbejdsnet, teknologiske udviklingscentre, statistiske datacentre, biblioteksnetværk, fagforeningsnetværk, brancheoplysningscentre, lobbyvirksomhed, udenrigstjeneste, fremtidsforskning, dataovervågning, konkurrentovervågning og hvad enkeltlementerne i den globale videninfrastruktur nu hedder. Det er så svært at overskue denne infrastruktur, at vi end ikke logisk er i stand til at omfatte tankesættet.

I større samfund er denne videninfrastruktur så vidt jeg er informeret ca. halvt om halvt offentlig og privat finansieret (hvis man bru-

ger omkostninger til forskning og udvikling som indikator).

I det lille samfund, hvor ca. halvdelen af værdiførelsen ligger i den offentlige sektor og ca. 100% af de væsentlige afgørelser formelt ligger i den offentlige sektor, har denne sektors hovedaktører muligheden for enten at være tidens Gabel, som afskærmer folket dets nødvendige viden – og afskærmer sig selv fra folkets viden. Eller de har mulighed for at fungere som en effektiv signal- og videnformidler i et særdeles over-skueligt system set fra en intern synsvinkel.

Til BLAÐSÖLURNAR

sosíalúrin aftur ÚTSELDUR?

Boðið so beinanvegin frá á tlf. 11820.

Uttanfyrri vanl. arbeiðstíð upplýsir telefonsvararin hvar ringjast skal fyrri at fáa fleiri bløð.

Tíðindablaðið SOSIALURIN

Kvinnuhúsið

Ráðgevingin hjá Kvinnuhúsinum er opin hvønn hósadag frá kl. 19.00-21.00, inngongd hjá KFUM, Oman Pisuvárða 2, ella á tlf. 17200.

Kvinnuhúsið er opið gerandisdagar frá kl. 14.30-16.30. Telfonin, 17200, svarar hvønn dag frá kl. 14.30-7.00 á morgni.